

Vážení čtenáři,
ve světle bouřlivých
událostí posledních měsíců
se člověk chtěl nechtě

musí zeptat, kde děláme chybu? Vždyť Evropa se k muslimským zemím chová korektně, humanisticky a tolerantně. Snaží se zbytečně neprovokovat a nevyvolávat napětí, už jen proto, že na území Evropy žije nezanedbatelná muslimská menšina. Až do chvíle, než mediální čtvrtá velmoc zveřejnila kresby, beroucí si na mušku islámské symboly, mezi nimi i Proroka. Reakce, kterou zobrazení spustila, se rovnala přinejmenším reakci Američanů a celého světa na útoky z 11. září. Jen s tím malým rozdílem, že situace se obrátila.

Demonstrace, výhrůžky, násilí. Civilizovaný svět se diví, nechápe, že tak málo stačilo...

Vždyť v postmoderní Evropě je dovoleno vše, bez ohledu na úctu k symbolům, tradici, k živým i mrtvým. Není tomu tak ale ve světě, kde vládou tradiční hodnoty.

Ano, děláme chyby. Ve své „svobodě“ možná zacházíme příliš daleko a nebereme ohledy na vyznání a postoje ostatních. Už nám to možná ani tak nepřipadá, protože evropští tradicionalisté jsou na posměšky zvyklí a unavení ze stálé obrany svých hodnot. U muslimů jsme řáli do živého. Nelze však tvrdit, že by jejich reakce byla adekvátní a spontánní.

Jak se na tento střet kultur dívá ministr zahraniční, politolog i expert na islámský fundamentalismus si můžete přečíst na následujících stránkách. A pokud se vám zdá, že bude nutné přehodnotit dosud nezpochybnovaná dogmata evropské civilizace, jako je multikulturalismus, politika ústupků a korektnosti, pak se už teď zamýšlejte nad tím, co je nahradí.

Mgr. Marie Jílková
předsedkyně IPES

Poražená Evropa

Česká republika v Bruselu prohrála, případně Svoboda prohrál. Tak a podobně zněly reakce na výsledky jednání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy, již jsem se 27. února 2006 zúčastnil. Připusťme, že by v této souvislosti bylo možno mluvit o jisté prohře. Pak je však nutno položit si otázku, kdo to vlastně prohrál.

Shrňme krátce, oč v celé záležitosti šlo, či lépe řečeno co bylo důvodem našeho jednoznačného a přímočarého postoje v Bruselu. Na počátku bylo dvanáct karikatur v dánských novinách, o jejichž kvalitě a míře urážlivosti lze debatovat. Po nich následovala soukromá podněcující akce dánských radikálních imámů spojená s minimálně třemi povytce urážlivými a hnusnými obrázky jejich vlastní provenience.

»Osnovatelé teroru velice pozorně sledují naši ochotu se bránit a hlavně se semknout kolem společných hodnot.«

Další vývoj však již měl s původní příčinou či spíše záminkou jen málo co do činění. Nejlepším důkazem budiž skutečnost, že některé karikatury byly uveřejněny již v říjnu v egyptském listě a nezbudily ani minimální zájem, natož pobouřenou reakci. Kdyby to nepřinášelo tragické důsledky, mohlo by být takřka zábavné pozorovat, jak ten který režim a politik, jenž se právě ocitl pod tlakem, s kauzou účelově nakládal.

Problémy začaly v Gaze krátce po volebním vítězství Hamasu, jež vyvolalo ve světě veliké rozpaky. Radostně se přidaly Damašek a Teherán, oba pod silným diplomatickým tlakem ze strany mezinárodní komunity. Syrský režim navíc pomoci „spontánní demonstrace“ v Bejrútu ukázal, že stále ještě může být silným hráčem v Libanonu. Výsledkem těchto a řady dalších akcí bylo mnohonásobné hrubé porušení všech zvyklostí a pravidel, na nichž stojí relativně křehká stavba mezinárodních vztahů a diplomacie – vypalování ambasád bylo jen jejich nejkriklavějšími případy.

Vedle manipulovaných davů a politických manipulátorů v pozadí tu však existuje ještě jeden hráč – méně často zmiňovaný, ale o to možná nebezpečnější. Mluvím o jakési volné struktuře mezinárodního islámské-

ho teroru. Nechci se nyní pouštět do nikdy nekončící polemiky o jeho síle, příčinách, zakotvení v islámských komunitách atd. Pro účely tohoto textu stačí jen říci, že pokládáme za jisté, že osnovatelé teroru velice pozorně sledují naši ochotu se bránit a hlavně se semknout kolem společných hodnot, proti nimž oni zaměřují svůj útok především. Jejich vražedné „testovací akce“ v Madridu, Londýně a jinde jsou toho dobrým důkazem. Přiznejme též, že naše reakce nebyly vždy dostatečně jasné, aby jim nade vši pochyby dokázaly sdělit, že teror neuspěje.

Toto jsou tedy hlavní důvody našeho vystupování v Bruselu: v zásadě nepodstatná záminka posloužila některým politikům „islámského světa“ k řadě proti-evropských a potažmo proti-západních akcí a pravděpodobně bude sloužit ještě nějakou dobu. Současně s tím jsme pod trvalým zkoumavým pohledem teroristických skupin, které si ověřují, jak dalece jsme narušeni a co jim proto umožníme přistě.

Silné a nezpochybnitelné prohlášení z tohoto zasedání by vyslalo jasný signál, že Evropská unie nepřistupuje na tuto hru a nenechá se zastrašovat a zatlačovat do kouta. Nestalo se, a proto je na místě obava, že si naši protivníci akcí „karikatury“ po jisté době zopakují znovu – proč by to neudělali, když dosud politické výhody převažují nad negativními následky? Co to bude přistě, jaký pochybný důvod si najdou a do jakých konců budou ochotni lidový hněv (doma i v Evropě) hnát, o tom můžeme jen spekulovat.

Pokud tedy někdo v Bruselu prohrál, byla to především Unie sama.

JUDr. Cyril Svoboda
ministr zahraničí

Ve střetu civilizací je Evropa ta slabší

V souvislosti s bouřlivými a násilnými protesty, které se rozpoutaly v muslimském světě proti publikování karikatur proroka Muhammada v norském a následně dánském tisku, můžeme pozorovat, jak hluboký je v současnosti rozpor mezi západním (post)křesťansko - židovským světem a světem islámským.

Mgr. Tomáš Šmíd

Celá tato kauza velmi silně poukazuje na to, jak nemoudrý a krátkozraký je přístup valné části evropských elit k tomuto problému či rozporu.

Prvním problémovým momentem je fakt, že řada evropských elit vyjadřuje pochopení pro muslimskou rozhořčenost nad publikací karikatur. Celé počínání muslimského světa v tomto ohledu ovšem zavání obrovským pokrytectvím. Muslimové požadují ohledy vůči sobě ve věcech a záležitostech, ve kterých oni sami na západní státy žádné ohledy neberou. Každá blasfemie náboženských či kulturních symbolů někomu dražích je minimálně ignorancí, otázkou ovšem je, zda Muhammadova karikatura byla zneuctěním a zda následné reakce odpovídají váze celé situace.

»Muslimové žijící v Evropě požadují celou řadu ohledů až ústupků kulturních či náboženských, a to často velmi ultimativně a agresivně.«

Celá kulturní interakce mezi oběma světy se stále více jeví v této rovině velmi asymetrická. Je pozoruhodné, že žádná ze složek elit muslimského světa se nikdy nepostavila proti publikování často vysloveně nechutných karikatur křesťanských či (v mnohem větší míře) židovských symbolů v arabském a perském tisku. Ostatně je velmi symptomatické, že ze strany západního světa nezaznamenáme žádnou reakční reciprocitu v podobě napadání muslimských symbolů, plenění ambasad muslimských států v Evropě či alespoň demonstrací.

V mnohem širší rovině se asymetrie projevuje v rozdílu, jak se chovají muslimové, když jsou v pozici „hostů“ a když jsou naopak v pozici „hostitelů“. Muslimové žijící v Evropě (kam přišli vesměs proto, že ve své domovině nebyli

schopni uspokojit své sociální a ekonomické touhy - ať již z jakýchkoliv důvodů, a tudíž by bylo přirozené od nich očekávat alespoň jistou míru jakéhosi elementárního vděku) požadují celou řadu ohledů až ústupků kulturních či náboženských, a to často velmi ultimativně a agresivně. Odmítají evropské zvyklosti a hodnoty a hlavně se snaží inkorporovat do Evropy ty své. Ovšem pobývá-li v muslimském světě příslušník západního světa, je nucen naprosto striktně dodržovat místní zvyklosti bez možnosti očekávat alespoň špetku tolerance. Nedodržuje-li je, vystavuje se často značně tvrdým represím a nebezpečí. Ilustrativní je i fakt, že zatímco na Západě lze vidět celou řadu (funkčních) muslimských svatostáneků, v muslimském světě tomu zdaleka tak není, včetně tak extrémních případů, jakým je Saúdská Arábie, jež je jakýchkoliv křesťanských symbolů prostá.

»Celé počínání vůdců EU stále více připomíná politiku appeasementu praktikovanou ve 30. letech vůči nacistickému Německu.«

Dalším průvodním jevem celé kauzy je, že se protizápadní bouře tváří jako spontánní. Tento postoj je ale virtuální konstrukt. Protesty jsou zcela chladně vykalkulované a záměrně podněcované s největší pravděpodobností radikálními muslimskými skupinami, na což lze poukázat řadou faktů. Karikatury byly publikovány již na podzim roku 2005, přesto protesty propukly až teď. Na chladnokrevnou přípravu ukazují i zprávy o tom, že již s předstihem byly vyráběny vlajky skandinávských zemí, aby mohly být posláze při nepokojích páleny. Nemluvě již o poměrně hodnověrných spekulacích,

že někteří radikální muslimští vůdci sami organizují tvorbu podvrhů s, pro muslimy urážlivými kresbami.

Celá kauza poukazuje také na myšlenkovou, postojovou a politickou prázdnotu řady předáků Evropské unie. EU jako celek se nebyla schopna postavit ani za svůj členský stát Dánsko, natož aby podpořila přátelské Norsko. Celé počínání vůdců EU stále více připomíná politiku appeasementu praktikovanou ve 30. letech vůči nacistickému Německu (Daladier, Chamberlain aj.) a později i vůči komunistickému SSSR (W. Brandt, kardinál A. Casaroli aj.). Neustálé ustupování, hledání omluv a výmluv se může Evropě osklivě vymstít, navíc za situace, kdy čelí silné migrační vlně (latentně) protizápadních obyvatel muslimského světa. Situace se zdá o to vážnější ve světle faktů, které nedávno předložily tajné služby – že Evropa čelí plíživým snahám o islamizaci kontinentu.

»Evropa velmi silně ztrácí demograficky a neochotou či mentální neschopností účinně se radikálním tlakům z muslimského světa bránit.«

Pohled na zapálené symboly státní suverenity evropských států - ambasady, napadání představitelů suverénních států (diplomatů) za faktické nečinnosti politických elit těchto států je skutečně tristní a bolestný. Je nepochopitelné, že napadené státy a jejich spojenci nepřikročili minimálně k ostrým diplomatickým nótám, ne-li k odvolávání velvyslanců či v některých případech až k vyhošťování diplomatů např. Indonésie, Írán, Malajsie, Sýrie... Napadené státy zareagovaly pouze evakuací svých misí a ostatní se uchýlily pouze k rétorickým cvičením,

přičemž ve finále odmítly i iniciativu českého ministra zahraničních věcí Cyrila Svobody, aby požadovaly omluvu od muslimských zemí, které dopustily vyplenění evropských ambasad.

Je evidentní, že v muslimském světě dřímá vůči západnímu světu velmi negativní postoj až nenávisť. Stejná situace panuje i v muslimských komunitách v Evropě. Evropa si ovšem jednoznačně s tímto problémem neví rady. Mnoho muslimů bylo do Evropy nalákáno jako levná pracovní síla, která měla nahradit stále více zhýčkané Evropany na nelu-krativních pracovních postech, mnozí Evropané se na muslimské přistěhovalce dívali od počátků skrz prsty a činili z nich občany druhé kategorie – to všechno je pravda, ovšem ze strany muslimů nikdy příliš nevnikaly snahy o integraci, občanská společnost v jejich komunitách nefunguje, drtivá většina skupinových aktivit je zaměřené protizápadně a radikalisticky.

Ač to řada lidí nerada slyší, v jistém smyslu probíhá huntingtonovský střet civilizací, kdy sice Evropa prokazuje jednoznačnou technologickou a vojenskou převahu, ovšem velmi silně ztrácí demograficky a neochotou či mentální neschopností účinně se radikálním tlakům z muslimského světa bránit. Je velká škoda, že situace se dostala do současných rovin, že dva kulturní okruhy, které by se mohly navzájem nesmírně obohacovat, jsou spolu ve pří. Ovšem je to fakt a rozporů jsou poměrně hluboké, jsou ve fázi, kdy je třeba již jednoznačně říci vydírání a nenávisťné agresivitu ze strany muslimů ne! Obávám se ale, že současné evropské elity toho absolutně nejsou schopny.

Mgr. Tomáš Šmíd
politolog
smid@ipesnet.cz

Noví Evropané

V současné době se v západní Evropě vede velká debata o vztahu mezi starými skupinami obyvatel a přistěhovalci. Především ve Francii, Nizozemí a Itálii, tedy v zemích s velkým procentem přistěhovalců z oblasti Blízkého východu a severní Afriky jsou tyto vztahy vnímány jako velký problém, který je třeba urychleně řešit.

Přestože nelze zobecňovat, je spíše standardem, že arabští přistěhovalci jsou lidé s nižším vzděláním, podprůměrnými či nízkými příjmy a že v oblastech, kde žijí je vyšší stupeň kriminality. Tito lidé mají svébytnou kulturu, jazyk i odlišně fungující sociální vazby. To způsobuje, že se jejich komunity velmi často uzavírají do sebe, čímž vytvoří mezi sebou a většinou společností neprostupnou bariéru. Tato bariéra segregací menšiny dále zvyšuje. Tvoří začarovaný kruh, který znemožňuje plnohodnotné zapojení přistěhovalců do společnosti. Je dán prostor růstu černého trhu, rozvoji organizovaného zločinu a náboženského či etnického fundamentalismu.

»Tito lidé se necítí být občany Francie či Itálie, ale primárně příslušníky svých etnik, náboženských menšin a států svého původu.«

Povědomí o těchto problémech se výrazně zvýšilo především po teroristických útocích na New York, Madrid a Londýn. Především terorismus odkryl Achillovu patu vztahu mezi evropskými státy a jejich arabskými občany: tito lidé se necítí být občany Francie či Itálie, ale primárně příslušníky svých etnik, náboženských menšin a států svého původu. Nejde sice

o – jak se nám snaží vnutit pravicoví extrémisté – o pátou kolonu, připravenou rozbít evropské státy zevnitř, avšak i tak je situace vážná. Arabští přistěhovalci, pro něž je obtížné, neřku-li nemožné nalézt své místo ve společnosti, jsou lépe ovlivnitelní propagandou, šířenou některými nedemokratickými režimy. Poté je pouze otázkou času, kdy je nějaká událost či výrok aktivizuje stejně, jako je aktivizovaly karikatury proroka Muhammada.

Pokud chceme mít Evropskou unii prostu násilí, terorismu a náboženských bouří, musí státy pětadvacítka vydat dvě jasná a jednotná stanoviska. V prvním musí muslimští spoluobčané jasně slyšet, že je považujeme za plnohodnotné členy našich společností, že vnímáme jejich problémy a jsme připraveni je ve spolupráci s nimi aktivně řešit. Zároveň však v druhém musí jasně zaznít – a to i směrem k arabským státům – že demokracie, úcta k člověku a evropské hodnoty pro nás mají prvořadou důležitost a že jsme připraveni je hájit i za cenu otevřeného střetu. Jen tímto způsobem svět přesvědčíme o tom, že Evropská unie není pouhou množinou dvaceti pěti států, ale silným partnerem, se kterým je třeba do budoucna počítat.

Jan Růžička
politolog
ruzicka@ipesnet.cz

„Muslimsko-demokratické strany“: Pokrok, reakce či „exces“?

Mgr. Jiří Foral

V posledním dubnovém čísle Journal of Democracy publikoval Vali Nasr stať o objevení se nového typu stranických uskupení, které pracovním pojmenovává „muslimská demokracie“, čili názvem,

kteří nikoliv nezáměrně evokuje odkaz na křesťanskodemokratickou stranickou rodinu v Evropě.

Tyto strany se měly objevit v muslimských společnostech v průběhu posledního desetiletí, avšak mimo arabský svět. Konkrétně uvádí příklad Bangladéše (Bangladéšská nacionální strana), Indonésie (koalice menších stran), Malajsie (Sjednocená Malajská Národní

Organizace), Pakistánu (Pakistánská muslimská liga před vojenským převratem gen. Mušarafa) a Turecka (Strana spravedlnosti a rozvoje). Nasr si všímá, že všem těmto zemím je (v různé míře!) společných několik rysů.

Zaprvé jde o země, v jejichž politice hrála významnou roli vojenská junta, která se však, alespoň formálně, z politiky stáhla. Vláda vojáků ale vždy nějakým způsobem omezila činnost islamistického hnutí, ať již represí (Turecko) či kooperací (Pakistán).

»Apel na muslimské hodnoty integrované do praktické politiky umožňuje oslovit jak voliče islamistů, tak voliče sekulárních.«

Zadruhé jde o společnosti, ve kterých se přikládá význam soukromému podnikání a které jsou zapojeny do světového obchodu. Tyto faktory totiž podporují vznik střední vrstvy obyvatelstva, na které se „muslimská demokracie“ zaměřuje a které od ní zpětně očekávají podporu a další prohlubování těchto procesů.

Třetím společným rysem je faktická soutěž více politických stran, která nutí tyto strany jednat pragmaticky a umírněně. Nemá cenu hledat praktická řešení tam, kde to povaha systému neumožňuje, či je to zbytečné – tj. v režimech autoritativních.

Strany typu muslimské demokracie přitom usilují o ovládnutí pravého středu (stejně jako v minulosti strany křesťanskodemokratické), neboť tato pozice jim skýtá nejvíce manévrovacího prostoru. Jejich apel na muslimské hodnoty integrované do praktické politiky pak umožňuje oslovit jak voliče islamistů, tak voliče sekulárních, o koaličním potenciálu nemluvě.

Jak tedy charakterizovat stranický typ „muslimské demokracie“? Jde o seskupení, které na rozdíl od islamistických stran nechtějí konstituování teokratického kalifátu, či jiného typu náboženského státu, ale na politiku se dívají pragmaticky a respektují hranice sekulárního politického prostoru. Respektují demokracii jako trvalé uspořádání poměrů a na rozdíl od islamistů ji nevnímají jako nástroj k legitimnímu získání moci a prosazení cílů, který může být poté definitivně odvržen. Hodnoty islámu, obsažené v jednotlivých politikách a programech vykládají a aplikují umírněně.

Případná „konzervativnější“ rétorika je jednorázovým pragmatickým krokem v jejich soupeření s islamisty a posilování pravo-středové pozice (např. Bangladéš, Turecko). Samotné etablování se strany tohoto typu může začít jak z pozic vyloženě islamistických (Turecko), tak sekulárních (Pakistán, Malajsie)

»Nejde o intelektuální či teologické usmíření islámu s demokracií, ale spíše o „praktickou syntézu“ vyvolanou požadavky a možnostmi demokratických voleb.«

V každém případě, dle Nasra, nejde o jakési intelektuální či teologické usmíření islámu s demokracií (obávám se, že to ani, např. v oblasti suverenity státu, není možné), ale spíše o „praktickou syntézu“ vyvolanou požadavky a možnostmi demokratických voleb. Tomu odpovídá i fakt, že hlavními protagonisty tohoto

trendu nejsou intelektuálové, či náboženská vřdci, ale stranické elity (např. Recep Erdogan v Turecku, Nawáz Šaríf v Pakistánu či Anvar Ibrahim v Malajsii). Nelze zde nezpomenout paralelu s křesťanskodemokratickým hnutím, které také „předběhlo“ definitivní smíření politické sféry s katolickou církví – viz. založení italské křesťanské demokracie roku 1919. Problémem islámu však je, že podobný institucionální reprezentant náboženské obce chybí, resp. není akceptován celou ummou věřících. Nejen z tohoto důvodu lze tedy těžko hovořit o již koherentní stranické rodině, ale spíše o procesech s podobnými rysy v jednotlivých národních společnostech, jejichž vývoj nepochybně stojí za to sledovat, případně podporovat.

Mgr. Jiří Foral
politolog
foral@ipesnet.cz

IPES•EAD•MKD Střední Čechy•KDU-ČSL v Praze

vás zvou na první z cyklu seminářů o bezpečnosti

Terorismus, organizovaný zločin

Přednášející:

JUDr. Cyril Svoboda
Mgr. Daniel Herman
Mgr. Tomáš Šmíd

Ministerstvo zahraničních věcí ČR
Policejní prezidium
Bezpečnostní a strategická studia FSS MU Brno

moderuje Mgr. Martin Plíšek

4. května 2006, 15.00–17.00

Charitas, Karlovo náměstí, Praha

Přihlásit se na seminář je možné na tel: 605 971 376, info@ipesnet.cz

„Nebezpečí komunismu se 17. listopadem 1989 neskončilo. Komunisté nezanikli, nebyli zakázáni, jejich organizace se nerozpadla. Naopak. Komunisté jsou silnější než dřív. Nahrává jim i krátká paměť českého národa, pro nějž je novodobá historie stejně vzdálená jako pohádky ze středověku.“

MKD Vysočina a Kolping ČR Vás zvou na

komponované třídní setkání plné přednášek, kultury a happeningů

Jdeme společnou cestou k demokracii II.

28.–30. 4. 2006

areál bývalého cisterciáckého kláštera - kostel sv. Prokopa - dům kultury – kulturní centrum Batyskaf, Žďár nad Sázavou

Podrobnější informace a program: Jan Růžička, 774 122 215, ruzij.jan@post.cz

Upozorňujeme na nové internetové stránky: www.ipesnet.cz

NEPRODEJNÉ, vydává Institut politických a ekonomických studií pro vlastní potřebu. Adresa: Jana Uhra 10, Brno 602 00; [www stránky](http://www.ipesnet.cz): www.ipesnet.cz;

redakční rada: Mgr. Marie Jílková, Jan Sixta, Mgr. Tomáš Zdechovský, Mgr. Tomáš Šmíd; grafická úprava a produkce: ABSOLUTE s.r.o., www.absolute.cz; kontaktní

osoba: Mgr. Marie Jílková, telefon: +420 605 971 376 e-mail: info@ipesnet.cz číslo účtu: ČSOB, 198805065/0300; IČO: 270 07103; registrační číslo: MK ČR E 16441